

היום נלמד בעזרת ה':

עירובין דף עה

מושגים להבנת הסוגיא: 'רגל' הכוונה למי שיש לו דריסת רגל (= מעבר) בחצר אחרת. 'רגל המותרת במקומה אוסרת שלא במקומה' הכוונה שבני החצר המותרים לטלטל במקומם (= בחצרם) ויש להם דריסת רגל בחצר החיצונה, הרי הם אוסרים על בני החיצונה את הטלטול בחצרם (אם לא עירבו זו עם זו).

משנה: 1. שתי חצרות זו לפנים מזו (= הפנימית פתוחה לחיצונה, והחיצונה פתוחה לרה"ר, והפנימית יוצאת לרה"ר דרך החיצונה), אם עירבה החצר הפנימית (= כדי להתיר לעצמה לטלטל בחצרה) ולא עירבה החצר החיצונה, הפנימית מותרת בטלטול לעצמה והחיצונה אסורה.

2. אם עירבה החיצונה לעצמה ולא עירבה הפנימית, שתיהן אסורות בטלטול, משום שהפנימית היא "רגל האסורה במקומה", כלומר כיון שהפנימית אסורה בטלטול לעצמה שהרי היא לא עירבה, ויש לה דריסת רגל בחיצונה לצאת ממנה לרה"ר, הרי היא אוסרת אף את החיצונה בטלטול לעצמה.

3. עירבה כל חצר לעצמה אבל לא עירבו שתיהן יחד, כל אחת מותרת לעצמה (= אבל לא להוציא לחצר השניה), לפי ש"רגל המותרת במקומה" אינה אוסרת, כלומר שכיון שהפנימית מותרת בטלטול לעצמה אין היא אוסרת את החיצונה אף שיש לה שם דריסת רגל. ולדעת רבי עקיבא החיצונה אסורה, לפי שלדעתו "רגל המותרת במקומה" אוסרת את החיצונה. ולדעת חכמים אין דריסת רגלם של הפנימית בחיצונה אוסרת את החיצונה. (= לכאורה זוהי הדעה הראשונה ומדוע חכמים אומרים זאת שוב? הגמרא תבאר שלדעת חכמים החיצונה מותרת בטלטול אף אם הפנימית לא עירבה כלל, שלדעתם "רגל האסורה במקומה" אינה אוסרת את החיצונה).

4. עירבו שתיהן כל אחת לעצמה, ושכח אחד מהחיצונה ולא עירב, הפנימית מותרת והחיצונה אסורה. ואם שכח אחד מהפנימית, שתיהן אסורות, שהרי הפנימית היא "רגל האסורה במקומה" ואוסרת את החיצונה.

(המשך בדף הבא ↓)

(המשך מדף קודם ↑)

5. עירבו שתיהן זו עם זו, והניחו את העירוב במקום אחד (= בחיצונה), ושכח אחד מהפנימית או מהחיצונה ולא עירב, שתיהן אסורות, שכיון שכולם עירבו ביחד ואחד מהם שכח לערב, בטל העירוב. (שהרי אף אם שכח אחד מבני החיצונה לערב, הפנימית אסורה לטלטל לעצמה ואינה יכולה לסלק את עצמה מהחיצונה, לפי שהעירוב לא נמצא אצלה אלא בחיצונה).

6. אם היו החצרות של יחידים, כלומר שבכל חצר דר אדם אחד לבדו, אינם צריכים לערב זה עם זה כלל ומותרים להוציא כל אחד לחצרו (אבל לא לחצר השניה אם לא עירבו ביניהם), לפי שהפנימית היא "רגל המותרת" ואינה אוסרת את החיצונה (= כדעת תנא קמא של משנתנו).

גמרא: אמר רב דימי בשם רבי ינאי: דברי משנתנו שאם עירבה כל חצר לעצמה אבל לא עירבו שתיהן יחד לדעת רבי עקיבא החיצונה אסורה (סעיף 3 לעיל), הם רק לדעת רבי עקיבא הסובר שאפילו "רגל המותרת במקומה" אוסרת את החיצונה, אבל לדעת חכמים אפילו "רגל האסורה במקומה" אינה אוסרת את ההוצאה על בני החצר החיצונה.

מדברי רב דימי בשמו של רבי ינאי עולה שישנן שתי שיטות במשנה - לרבי עקיבא תמיד דריסת הרגל של בני הפנימית אוסרת על החיצונה, ולדעת חכמים אף פעם אינה אוסרת. הגמרא מקשה על שיטתו, ודוחה אותה.

למסקנת הגמרא כך אמר רבי ינאי: יש במשנתנו שלש מחלוקות בדבר: 1. לדעת תנא קמא - "רגל המותרת" אינה אוסרת, אבל "רגל האסורה" אוסרת. 2. לדעת רבי עקיבא - אפילו "רגל המותרת" אוסרת. 3. לדעת חכמים המופיעים במשנה לאחר דברי ר"ע - אפילו "רגל האסורה" אינה אוסרת.

למדנו במשנה: נתנו עירובן במקום אחד. כלומר עירבו שתי החצרות יחד ונתנו עירובן במקום אחד בתוכן. מבארת הגמרא שהכוונה למקום 'המיוחד' לשתייהן, כלומר ששתייהן משתמשות בו והוא החצר החיצונה.

(המשך בדף הבא ↓)

(המשך מדף קודם ↑)

נמצא, שאם נתנו את עירובן בחצר החיצונה: אם שכח אחד מבני החצרות לערב - שתיהן אסורות. טעם הדבר; **הפנימית:** גם אם שכח בן החיצונה לערב - אינה יכולה לסגור את השער ולטלטל בתוך רשותה, מכיון שהעירוב שלה אינו נמצא אצלה אלא בחיצונה. **והחיצונה:** גם אם שכח בן הפנימית לערב - אינה יכולה לסגור את השער ולטלטל בתוך רשותה, מכיון שיש לפנימית דריסת רגל בתוכה לרה"ר.

אבל אם נתנו את עירובן בחצר הפנימית: אם שכח אחד מהפנימית לערב: שתיהן אסורות, גם החיצונה אסורה מכיון שאינה יכולה לסגור את פיתחה שהרי יש לפנימית דריסת רגל בתוכה, ועוד שהרי אין העירוב נמצא אצלה. אבל אם שכח אחד מהחיצונה לערב: נחלקו ר"ע ורבנן:

לחכמים: החיצונה אסורה אבל הפנימית מותרת. מכיון שהיא לכולה לסגור את פיתחה ולהיות רשות לעצמה, וגם העירוב נמצא אצלה. ואין החיצונה נחשבת שיש לה דריסת רגל בפנימית בגלל העירוב שלהן יחדיו, מכיון שהפנימית טוענת לחיצונה 'לתיקוני שיתפתיך' בעירוב 'ולא לעוותי' לקלקל לי את הטלטול.

לר"ע: שתיהן אסורות (עד שתבטל החיצונה רשותה לפנימית). מכיון שהפנימית לא יכולה לסגור את פיתחה, שהרי העירוב שלהן יחד נותן לחיצונה דריסת רגל בפנימית. ואין הפנימית יכולה לטעון 'לתיקוני שיתפתיך ולא לעוותי', מכיון שהחיצונה משיבה לה אני יכולה לבטל את רשותי לך, ולתקן את הקלקול שנוצר. ור"ע סובר שמבטלים רשות מחצר לחצר. ולכן הן אסורות עד שתבטל החיצונה רשותה לפנימית.

אמנם רבנן סוברים שאין מבטלין רשות מחצר לחצר, וממילא אין לחיצונה אפשרות לתקן את הקלקול שנוצר בגללה, וממילא העירוב איתה בטל והפנימית מותרת לטלטל בתוך עצמה.

נמצא שנחלקו ר"ע ורבנן האם יש ביטול רשות מחצר לחצר. לרבנן: אין ביטול. לר"ע: יש ביטול.

(המשך בדף הבא ↓)

(המשך מדף קודם ↑)

לעיל (דף סז): נחלקו שמואל ורבי יוחנן אם יש ביטול רשות מחצר לחצר: במקרה של שתי חצרות הפתוחות כל אחת לרה"ר, ויש פתח בגדר המפרידה ביניהם למעבר מזו לזו. אם לא עירבו ביניהם האם יכולות לבטל רשותן זו לזו. שמואל: אין ביטול רשות מחצר לחצר. רבי יוחנן: יש ביטול.

הגמרא מבארת שמחלוקתם של שמואל ורבי יוחנן, היא מחלוקת נפרדת ממחלוקתם של רבנן ור"ע. שמואל הסובר שאין ביטול - זהו דווקא בשתי חצרות הפתוחות כל אחת לרה"ר. אבל בחצר לפנים מחצר יסבור כר"ע שיש ביטול מכיון שהן אוסרות זו על זו. ורבי יוחנן הסובר שיש ביטול - זהו דווקא בשתי חצרות שאינן אוסרות זו על זו, אבל בחצר לפנים מחצר יסבור כרבנן שאין ביטול, מכיון שאומרת הפנימית לחיצונה 'לתיקוני שיתפתיך ולא לעוותי', ואפילו שאת יכולה לבטל את רשותך, הרי עד שתבטלי את רשותך את אוסרת עלי. (רבי יוחנן לא סובר בדעת רבנן שאין ביטול מחצר לחצר כפי שהסברנו לעיל, אלא הוא סובר שיש ביטול וטענת הפנימית היא על הזמן שעד הביטול).

למדנו במשנה: ואם היו (שתי החצרות זו לפנים מזו) של יחידים - שבכל חצר גר רק אדם יחיד - אין צריכים לערב. מבארת הגמרא שאם היו גרים שניים בפנימית: כיון שהם אוסרים זה על זה, הכלל הוא שרגל האסורה במקומה אוסרת שלא במקומה, והם אוסרים על החיצונה עד שיערבו יחדיו.

אבל אם היו גרים השניים בחיצונה: רב אדא בר אבהו סובר - שצריכים לערב, משום שגזרינן רבים בחיצונה אטו רבים בפנימית. (רב יוסף שכח תלמודו, וכשחזר על גירסתו התבלבל בין 'רבים' ל'רב' ואמר את המימרא הזו בשם 'רבי'). ושמואל סובר - שאין צריכים לערב.

רבי אלעזר הוסיף שאם נכרי גר בחצר הפנימית, אוסר על היחיד הגר בחיצונה גם לשמואל. ההבדל בין יהודי יחיד לגוי יחיד: לגוי יהודי - מי שידע שהוא גר שם יחיד יודע גם שיחיד לא אוסר, ומי שלא יודע וסבור שגרים שם הרבה יהודים יסבור גם שהם

(המשך בדף הבא ↓)

(המשך מדף קודם ↑)

עשו עירוב. אבל לגבי גוי - מי שלא יודע שהוא גר שם יחידי יסבור שהוא גר עם יהודים נוספים, אבל לא יסבור שהם שכרו ממנו את רשותו, מכיון שגוי שמשכיר רשות מספר על כך לאחרים והיה הדבר מתגלה לאוזנם.

עשר בתים זה לפנים מזה: הבית הראשון פתוח לחצר וכל השאר פתוחים זה לזה, ומלבד מבנה זה יש בחצר בית נוסף. כאשר רוצים דיירי החצר לעשות עירוב ביניהם - לדעת רב יהודה אמר שמואל: רק הבית הפנימי צריך לתת עירוב עם שאר בתי החצר, ולא שאר הבתים הפתוחים לו. מכיון שכידוע 'בית שער' (= מבנה המשמש ככניסה לבית) פטור מעירוב, וכאן כל הבתים החיצוניים שדרכם נכנס הפנימי לביתו נחשבים לבית שער.

אבל לדעת רבי יוחנן: גם הבית התשיעי שלפני הפנימי צריך לערב. שורש מחלוקתם: האם בית שער לבית יחידי נחשב 'בית שער', או רק בית שער לשני בתים לפחות.

